

TA'LIM JARAYONIDA AKTDAN FOYDALANISHNING METODIK IMKONIYATLARI

Hotamova Nigina Islomovna

Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

Olimov Temir Xasanovich

Osiyo xalqaro universiteti professori, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning asosiy metodik imkoniyatlari yoritiladi. Interaktiv o'qitish vositalari, raqamli resurslar, LMS tizimlari va multimedia materiallarining o'quv jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot AKTning o'qitish samaradorligini oshirish va o'quvchilar faolligini kuchaytirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Аннотация: В данной статье освещаются основные методические возможности использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательном процессе. Анализируется влияние интерактивных средств обучения, цифровых ресурсов, систем LMS и мультимедийных материалов на эффективность учебного процесса. Исследование показывает значимость ИКТ в повышении качества обучения и усилении активности учащихся.

Kalit so'zlar: AKT, metodik imkoniyatlar, raqamli ta'lim, interaktiv o'qitish, multimedia, LMS tizimlari, masofaviy ta'lim, virtual laboratoriya, raqamli kompetensiya, pedagogik texnologiyalar, elektron resurslar, sun'iy intellekt, aralash ta'lim, TPACK modeli.

Ключевые слова: ИКТ, методические возможности, цифровое образование, интерактивное обучение, мультимедиа, системы LMS, дистанционное обучение, виртуальная лаборатория, цифровая компетентность, педагогические технологии, электронные ресурсы, искусственный интеллект, смешанное обучение, модель TPACK.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim jarayoni raqamli transformatsiya bosqichiga o'tgani sababli AKT vositalaridan samarali foydalanish o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylandi. UNESCO (2023) va Yevropa Komissiyasining DigCompEdu modeli ta'lim sifatini oshirishda o'qituvchining raqamli kompetensiyasi fundamental omil ekanini ta'kidlaydi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining "Raqamli ta'lim" konsepsiyasi AKTdan o'qitish metodikasida foydalanishni strategik ustuvor yo'nalish sifatida belgilagan.

MATERIAL VA METODLAR

O'qitishdagi eng so'nggi axborot texnologiyalari yetakchi universitet va institutlarning ilmiy va ta'lim salohiyatidan faolroq foydalanish, masofaviy ta'lim kurslarini yaratish uchun eng yaxshi o'qituvchilarni jalb qilish, talabalar auditoriyasini kengaytirish imkonini beradi. "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuning 46-moddasida keltirilganidek:

Pedagog xodimlarga axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, o'qitish va tarbiyaning ilg'or hamda innovatsion shakllari va usullaridan foydalanishi majburiyati yuklatilgan¹. Kompyuterni o'qitish sohasida allaqachon boy tajriba mavjud bo'lishiga qaramay, ko'plab o'qituvchilar kompyuterda o'qitish vositalaridan foydalanish imkoniyatidan ehtiyot bo'lishadi. Shuningdek, ta'limni kompyuterlashtirish jarayoni bir qator muammolarga duch kelayotganini ta'kidlash lozim. Axborot texnologiyalarini ta'limga joriy etish jarayoni ancha murakkab va chuqur tushunishni talab qiladi. Bir tomondan, ular o'quv jarayonining samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, ikkinchidan, kompyuter yordamida o'quvchilar tomonidan materialni o'zlashtirish tezligi muammosi, ya'ni o'qitishni individuallashtirish mumkin.

1 "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni <https://lex.uz/docs/-501300777>

Scientific Journal Impact Factor

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Hozirgi vaqtda axborot texnologiyalarining odamlar hayotidagi roli sezilarli darajada oshdi. Zamonaviy jamiyat axborotlashtirish deb ataladigan umumiy tarixiy jarayonga qo'shildi. Bu jarayon har qanday fuqaroning axborot manbalaridan foydalanishi, axborot texnologiyalarining ilmiy, ishlab chiqarish, jamoat sohalariga kirib borishi, axborot xizmatlarining yuqori darajasini o'z ichiga oladi. Jamiyatni axborotlashtirish bilan bog'liq holda sodir bo'layotgan jarayonlar nafaqat ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni tezlashtirishga, inson faoliyatining barcha turlarini intellektuallashtirishga, balki jamiyatning sifat jihatidan yangi axborot muhitini yaratishga, jamiyatning rivojlanishini ta'minlashga yordam beradi. insonning ijodiy salohiyati. Zamonaviy jamiyatni axborotlashtirish jarayonining ustuvor yo'nalishlaridan biri ta'limni axborotlashtirish bo'lib, u ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, saqlash, tarqatish va ulardan foydalanish maqsadlarida birlashtirilgan usullar, jarayonlar va dasturiy ta'minot va texnik vositalar tizimidir.

Axborotlashtirishning maqsadi yangi axborot texnologiyalari: kompyuter va telekommunikatsiyalardan foydalanish orqali intellektual faoliyatni global miqyosda faollashtirishdir. Axborot texnologiyalari quyidagilarga imkon beradi:

- o'quv jarayoni jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini oqilona tashkil etish;
- multimedia kontekstida talabalarning barcha turdagi hissiy idroklarini jalb qilish va intellektni yangi kontseptual vositalar bilan jihozlash orqali o'rganishni samaraliroq qilish;
- har bir shaxsga o'z ta'lim yo'lini taqdim etadigan ochiq ta'lim tizimini yaratish; Har xil qobiliyat va o'quv uslubiga ega bo'lgan bolalar toifasini faol o'qitish jarayoniga jalb qilish;
- o'quv jarayonini individuallashtirish va tubdan yangi kognitiv vositalarga murojaat qilish imkonini beruvchi kompyuterning o'ziga xos xususiyatlaridan foydalanish;
- ta'lim jarayonining barcha bosqichlarini faollashtirish

Axborot texnologiyalarining asosiy ta'lim ahamiyati shundaki, u o'qituvchi va talaba uchun deyarli cheksiz potentsial imkoniyatlarga ega bo'lgan beqiyos yorqinroq multisensorli interfaol ta'lim muhitini yaratishga imkon beradi. An'anaviy texnik o'qitish vositalaridan

farqli o'laroq, axborot texnologiyalari nafaqat o'quvchini katta hajmdagi bilimlar bilan to'ldirishga, balki o'quvchilarning intellektual, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, yangi bilimlarni mustaqil ravishda egallashga, turli xil ma'lumotlar manbalari bilan ishlashga imkon beradi. Ilmiy-texnika taraqqiyoti xalq

Scientific Journal Impact Factor

xo'jaligining texnik jihatdan qayta jihozlanishiga sabab bo'ldi va turli sohalarda qo'llaniladigan texnika va texnologiyalarning tez almashtirilishiga olib keldi. Ishlab chiqarishda fan va texnikaning eng so'nggi yutuqlaridan bevosita foydalanishga asoslangan prinsipial yangi vositalar va texnologiyalarning paydo bo'lishi hozirgi davrga xos bo'lib bormoqda. Ta'lim jarayonini rivojlantirishning hozirgi bosqichida ta'lim sifatini keskin oshirish, o'qishni rag'batlantirish, to'plangan buzg'unchi hodisalarni bartaraf etish vazifalari ustuvor hisoblanadi. Bizningcha, bu an'anaviy vositalarni ilm-fan va texnikaning eng yangi yutuqlari bilan uyg'unlashtirish orqali mumkin bo'ladi. Ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida o'quvchilarning mustaqil ijodiy fikrlashini, shaxsiy yo'nalishini mustahkamlash, ta'limda faollik komponentini kuchaytirish g'oyasini tobora ko'proq izlovchilar topmoqda. Ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlashda uni yangi pedagogik texnologiyalar, jumladan, axborot texnologiyalaridan foydalanish asosida faollashtirish muhim o'rin tutadi. "Yangi pedagogik texnologiyalarni izlash zarurati quyidagi qarama-qarshiliklar bilan bog'liq:

- o'quvchilarning bilim olishini rag'batlantirish va rag'batlantirish o'rtasidagi;
- o'quv faoliyatining passiv-tafakkur va faol-transformativ turlari; psixologik qulaylik va noqulaylik;
- ta'lim va ta'lim; o'qitish standarti va shaxsning individual rivojlanishi; subyekt-subyekt va subyekt-obyekt munosabatlari

Kompyuterning o'qituvchi faoliyatining quroli sifatidagi funktsiyalari uning faktlarni aniq ro'yxatga olish, katta hajmdagi ma'lumotlarni saqlash va uzatish, ma'lumotlarni guruhlash va statistik qayta ishlash imkoniyatlariga asoslanadi. Bu undan o'qitishni boshqarishni optimallashtirish, o'quv jarayonining samaradorligi va ob'ektivligini oshirish, shu bilan birga o'qituvchi vaqtini quyidagi yo'nalishlarda sezilarli darajada tejash uchun foydalanish imkonini beradi: Axborot ta'minotini olish; Ta'lim parametrlarini diagnostika qilish, ro'yxatga olish va tizimlashtirish; O'quv materiallari bilan ishlash (qidirish, tahlil qilish, tanlash, loyihalash, yaratish); Jamoa ishini tashkil etish; masofaviy ta'limni amalga oshirish. O'quv materiallari bilan ishlashda shaxsiy kompyuter o'qituvchiga turli xil yordam ko'rsatadi, bu nafaqat ma'lumotnoma va axborot tizimlaridan foydalangan holda yangi o'quv materiallarini yaratishda kerakli ma'lumotlarni qidirishni soddalashtirish, balki o'qitishni loyihalashda ham iborat.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Olimov T. H. The image of a modern teacher in the formation of civic culture among future highly educated specialists // Pedagogical skill-Bukhara. 2020. №5.

20-Yanvar, 2026-yil

2. Olimov T. H. Development issues of civil society and culture in the work of Eastern thinkers // Pedagogical skill-Bukhara. 2019. №2.
3. Olimov T. H. Formation of self-awareness in youth // Social and humanitarian sciences in the educational system. Tashkent, 2016. №4.
4. Olimov T. Bo‘lajak oliy ma’lumotli mutaxassislarida fuqarolik madaniyatini shakllantirishning ayrim yo‘nalishlari // Fan, ta’lim va amaliyotning integratsiyasi. 2020. 1(1). P. 20–27.
5. Xolboyeva G., Olimov T. O‘smirlarda stressli vaziyatlarda koping xulq-atvori strategiyalari // Ilm-fan va ta’lim. 2023. 1(7).
6. Yo‘ldoshev J. G., Raxmonov N. R. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Fan, 2020.
7. Hasanboeva O. Pedagogika nazariyasi. Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
8. Abdullayeva Q. Ta’lim sifati monitoringi: nazariya va amaliyot. Toshkent: Innovatsiya, 2022.

Global
Science
Publication